Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЖУМОД АЛ-ОХИРА, 10-КУН.
ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ҚАВС, 29-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган. 1991 йил 17 декабрь, сешанба, 242-сон

НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

29 ДЕКАБРЬ—ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ РЕФЕРЕНДУМИ КУНИ

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИНИНГ ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА

АХБОРОТ

14 декабрь куни Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг учинчи пленуми бўлиб ўтди.

Пленум «Ҳозирги ижтимоий-сиёсий танглик шароитида Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг биринчи галдаги чора-тадбирлари тўғрисида»ги масалани муҳокама қилди. Мазкур масала юзасидан Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг биринчи котиби М. М. Расулов маъруза қилди.

Маъруза юзасидан музокараларда Ўзбекистон Халқ демократик партияси Тошкент вилоят кенгашининг биринчи котиби Э. М. Рўзиев, Ўзбекистон Халқ демократик партияси Урганч шаҳар кенгашининг биринчи котиби Б. Бобожонов, Ўзбекистон Халқ демократик партияси Самарқанд вилоят кенгашининг биринчи котиби С. А. Нишонов, Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият миллий банки бошқарувининг раиси Р. С. Азимов, «Каршистрой» бирлашмаси партия ташкилотининг котиби А. Н. Олейник, Ўзбекистон Халқ демократик партияси Сирдарё вилоят кенгашининг биринчи котиби С. Усмонов, Фарғона районидаги 3-район касалхонаси врачи З. Ф. Мўминова, Ўзбекистон Халқ демократик партияси Жиззах шаҳар кенгашининг биринчи котиби М. Юсупов, Ўзбекистон Халқ демократик партияси Фарғона вилоят кенгашининг иккинчи котиби А. А. Мирсалимов, Учқудуқ шаҳридаги Шимолий кон бошқармаси партия ташкилотининг котиби Т. Б. Отбойларов сўзга чиқдилар.

Пленум Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг республикада ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлаш юзасидан биринчи навбатда кўрадиган чора-тадбирларини белгилади.

Пленум Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши котиби И. А. Кочмарикнинг партиянинг мулки масалалари бўйича ахборотини тинглади ҳамда Марказий Кенгашнинг бу ҳақдаги махсус қарорини қабул қилди.

Пленум «Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши пленум қатнашчиларининг республиканинг барча меҳнаткашлари ва аҳолисига, партия аъзоларига сайловолди мурожаати»ни қабул қилди.

Шу билан пленум ўз ишини тугатди.

ЯКДИЛ ВА ФАОЛ БЎЛАЙЛИК!

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ ПЛЕНУМИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ РЕСПУБЛИКА БАРЧА МЕҲНАТКАШЛАРИ ВА АҲОЛИСИГА, ПАРТИЯ АЪЗОЛАРИГА МУРОЖААТИ

Азиз юртдошлар!

Ўзбек халқи, республикамизнинг фуқаролари ҳаётида муҳим тарихий давр бошланди. Халқимиз асрлар давомида орзиқиб кутган миллий истиқлолнинг дастлабки одимлари қўйилмоқда. Ўзининг кўҳна ва бой тарихига эга, жаҳонга машҳур алломаларни берган жанажон Ўзбекистонимизнинг дунё халқлари оиласида муносиб ўрин эгаллаши учун зарур шарт-шароит вужудга келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарорига биноан шу йилнинг 29 декабрига белгиланган республика Президенти биринчи умумхалқ сайлови ҳамда Ўзбекистоннинг давлат мустақиллиги борасидаги референдуми ана шу ҳаётбахш жараённинг илк мезаларидир. Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг 19 ноябрь куни бўлиб ўтган пленуми партиямиз раиси И. А. Каримовни бир овоздан республика Президенти лавозимига сайлаш учун номзод қилиб кўрсатди. Ўзбекистонда сўнгги икки йилдан кўпроқ давр ичида қўлга киритилган муайян ютуқлар Ислом Абдуғаниевич номи билан боғлиқ эканлигини республикамиз аҳолиси ҳар тарафлама ҳис этиб турибди.

Миллий мустақиллигимиз ва уни тўла-тўкис мустаҳкамлаш ҳамда бозор иқтисодиётига ўтиш зарурати олдимизга ўз ечимини кутаётган бир талай жиддий муаммоларни кўндаланг қилиб қўймоқда. Бу эса ҳаммамиздан Ўзбекистондаги ижтимоий барқарорлик, элимиздаги фуқаролар тинчлиги ва миллатлар тотувлиги йўлидан оғишмай олға боришимизни талаб этмоқда. Зеро, И. А. Каримовни Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайлашни худди ана шу мақсадларга, соф ниятли ва жабрдийда халқимизнинг манфаатларига тамомила мос деб биламиз.

Ислом Абдуғаниевич республикага раҳбарлик қилаётган қисқа муддат ичида халқимиз тарихий тақдирига бевосита алоқадор ўта муҳим қадамлар қўйилди. Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг эълон қилиниши, аҳолини, хусусан унинг ночор табақаларини мураккаб иқтисодий вазиятда ижтимоий муҳофаза этиш мақсадида кўрилаётган аниқ чора-тадбирлар, ҳаётимизда демократик жараёнларнинг тобора чуқур илдиз отиб бораётганлиги, фуқаролар осойишталиги, миллатлар тотувлиги, юртимизнинг тинчлигини таъминлаш борасида қилинаётган собитқадам сиёсат, азалий миллий урф-одат ва анъаналаримиз, қадимий маданий меросимизнинг тикланаётганлиги, фан, маърифат, ёшлар тарбиясига берилаётган эътибор, собиқ иттифоқдош республикалар — бугунги мустақил давлатлар билан ўзаро ҳамкорликни ўрнатиш соҳасида қилинаётган амалий ишлар, ўзбек давлатининг халқаро майдонда дастлабки самарали қадамларини қўя бошлаганлиги ана шулар жумласидандир.

Мана шу чуқур ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ва маънавий ўзгаришларнинг рўёбга чиқишида И. А. Каримовга хос узоқни кўра билиш, юксак ташкилотчилик маҳорати, ўта ишчанлик, фидойилик, ўзига ва бошқаларга нисбатан талабчанлик, дадиллик ва шижоат, камтарлик, адолатпарварлик, инсонийлик, байналмилаллик, бағрикенглик, бамаслаҳат иш қилиш каби фазилатларнинг аҳамияти бекиёсдир.

Ўзбек халқига, ҳур диёримизда истиқомат қилувчи барча фуқароларга, уларнинг миллати, элати, насл-насаби, жинси ва эътиқодидан қатъи назар, муносиб турмуш шароити яратиш истиқболларидан келиб чиқиб, узоқ тарихимизнинг ҳозирги ўта мураккаб ва қийин даврида, масъулиятни тўла ҳис қилган ҳолда биз республика меҳнаткашлари ва аҳолисига, Ўзбекистон ХДП барча аъзоларига мурожаат этамиз:

Азиз юртдошлар! Отахон ва онахонлар! Меҳнат ва уруш фахрийлари! Опа-сингиллар! Акалар ва укалар! Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг аъзолари! Ўзбек элининг келажаги бўлмиш ёшлар! Келинг, Президент сайловини, Ўзбекистон давлат мустақиллиги референдумини фуқаролик якдиллигимиз рамзига айлантирайлик.

Олдинда янги иқтисодий муносабатларга ўтиш даврининг дастлабки муҳим босқичи, қаҳратон қишнинг қорлиқировли палласидан эсон-омон ўтиб олиш ташвишлари турибди. Мураккаб синов давридан ўтиб олишда ҳаммамиз янада фаолроқ бўлайлик. Бир-биримизни ҳурмат қилайлик, бирлашайлик, ҳамдард, ғамхўр бўлайлик! Бу фаоллик, бу ҳамжиҳатлик Президент сайловларида И. А. Каримов номзодини якдиллик билан қўллаб-қувватлашимизда намоён бўлсин. Иккиланмайлик, дадил бўлайлик, зеро, халқимиз мард ва иродали, у барча қийинчиликларни фидойилик ва ишбилармонлик билан албатта енгади. Ёруғ кунлар бизга ҳам насиб этгусидир.

Сайлов халқимизнинг донолигини, унинг чин демократик тарафдори эканлигини, сиёсий маданияти муттасил ўсиб бораётганлигини кенг намойиш этсин. Республикамиз мустақиллиги, барқарорлигини мустаҳкамлашга хизмат қилсин.

Озод ўзбек элининг ватанпарварлари! Референдумда Ўзбекистон давлат мустақиллигини маъқуллайлик! Ислом Каримовни муносиб номзод сифатида мустақил Ўзбекистон Республикасининг умумхалқ Президенти этиб сайлайлик!

Жонажон юртимиз гуллаб-яшнасин! Ҳур Ўзбекистонимизнинг номи асрлар оша жаҳон узра мағрур янграсин!

Ҳамма — сайловга!

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ.

ШАРТНОМА ТАСДИҚЛАНДИ

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов билан Украина Олий Кенгашининг раиси, ҳозирги Президенти Л. М. Кравчук шу йил 28 октябрь куни Тошкентда «Украина билан Ўзбекистон Республикасининг давлатлараро муносабатлари асослари тўғрисида»ги шартномани имзолаган эдилар. Украина Олий Кенгаши шу шартномани тасдиқлади.

Украина парламентининг бу иши — рўй бераётган нотекис жараёнларга қарамай, мустақил Украина давлати Ўзбекистон билан анъанавий тенг ҳуқуқли ва ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантиришга содиқлигини қатъий ва изчил тасдиқлаганидан далолатдир.

(ЎзТАГ).

415-Карл Маркс сайлов мавзеидан Ўзбекистон Республикаси халқ депутати этиб сайланган Эътиборхон Тешабоева бошлиқ тўрт киши Қува районидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги фермасидан 60 та сигирни ижарага олди. Уюшқоқлик, меҳнатсеварлик, касбга ихлос қўл келмоқда. Сигир бошига олинадиган сутни йил охирига бориб қарийб 3 минг килога етказиш уларнинг эзгу ниятларидир.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ТУРКИЯ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ТАКЛИФИГА БИНОАН

Туркия Республикасининг Президенти Т. Озалнинг таклифига биноан республика Президенти И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон Республикасининг ҳукумат делегацияси 16 декабрда Тошкентдан Туркияга расмий ташриф билан жўнаб кетди.

Делегация таркибида Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг раиси Д. Н. Шамшетов, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, Ўзбекистон Республикаси Матбуот давлат комитетининг раиси У. А. Абдураззоқов, Ишбилармонлар уюшмасининг раиси М. К. Жўраев, ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова, СССР халқ артисти З. Муҳаммаджонов, алоқа вазири К. Р. Раҳимов, Ташқи савдо ва чет эллар билан алоқа давлат комитетининг раиси У. Т. Султонов, республика Олий Кенгаши Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитетининг раиси Э. Ҳ. Ҳалиловлар бор.

Аэропортда делегацияни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг раиси Ш. М. Йўлдошев, вице-президент Ш. Р. Мирсаидов, Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Тошкент шаҳар советининг раиси А. И. Фозилбеков, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзТАГ).

ДАСТЛАБКИ УЧРАШУВ

ТАСС мухбири Валерий Литвиненко 16 декабрь куни Анқарадан хабар қилди: бугун Туркия Президенти Турғут Озалнинг таклифига биноан Президент И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон Республикасининг ҳукумат делегацияси бу ерга расмий ташриф буюрди. Пойтахтнинг Эсенбога аэропортида олий меҳмонни Туркия Президенти Т. Озал, ташқи ишлар вазири Ҳикмет Четин, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. Туркия, СССР ва Ўзбекистон давлат байроқлари билан безатилган учиш майдонида фахрий қоровул саф тортди.

Ўзбекистон раҳбари тушдан кейин Т. Озал, бош вазир Сулаймон Демирел билан музокаралар ўтказади. Туркия билан Ўзбекистон ўртасида икки томонлама сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқаларни мустаҳкамлаш масалалари кўриб чиқилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА ХОРАЗМ ВИЛОЯТИНИНГ 1991 ЙИЛДА ТАБИИЙ ОФАТЛАРДАН ЗАРАР КЎРГАН ПАХТАКОР ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЁТИНИ МУСТАҲКАМЛАШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятининг табиий офатлар сабабли бу йилги пахта тайёрлаш топшириқларини бажармаган пахтакор колхозлари, совхозлари ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари иқтисодиётини мустаҳкамлаш учун қўшимча шарт-шароитларни яратиш мақсадида:

1. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, Хоразм вилояти ижроия комитети Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда ўн кун муддат ичида 1991 йилнинг апрель-май ойларида табиий офатлардан зарар кўрган пахтакор хўжаликлар аниқлансин ва уларнинг рўйхати Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси билан келишилган ҳолда тасдиқлансин.

2. Ана шу хўжаликларга Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1991 йил 30 сентябрдаги фармони асосида тасдиқланган тартибга мувофиқ 1991 йилги пахта ҳосилидан ишлаб чиқилган пахта толаси амалдаги ҳажмининг 5 фоизигача ўз хоҳишига кўра тасарруф этиш ҳуқуқи берилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 15 декабрь.

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

● Украина Президенти Леонид Кравчук якшанба куни Киев—Москва телемулоқоти орқали саволларга жавоб қайтарди. Бу суҳбат Марказий телевидениенинг биринчи программасида кўрсатилди. Беларусь, Россия ва Украина раҳбарлари декабрь ойининг бошларида Мустақил давлатлар ҳамдўстлигини тузиш тўғрисида имзолаган битим «муҳолифликдан қутулиш йўлидир», деди у. Украина Президенти башарти, «ҳар қандай баҳоналар билан марказлаштирилган ҳокимият тузилмаларини барпо этишга» уринишлар бўлмаса, янги ҳамдўстликнинг ҳаётий қобилиятига ишонч билдирди. «Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги — давлат эмас ва ҳеч қачон давлат бўлмаслиги» керак, деди Леонид Кравчук.

● **Абу Дабида чиқадиган «Гальф Ньюс» газетасининг таъкидлашича, бу ерга келган тиш доктори бадавлат дубайликларга Қуръоннинг Самарқандда тайёрланган нодир қўлёзма нусхасини сотиб олишни таклиф қилмоқда. Газета маълумотларига қараганда, мусулмонларнинг бу муқаддас китоби XIII—XVI асрларда мамлюклар Мисрда ҳукмронлик қилган даврда кўчириб ёзилган. Бу ноёб қўлёзманинг Бирлашган Араб Амирликларида пайдо бўлиши тарихи ва унинг қачон кўчириб ёзилганлиги ҳозирча аниқланмоқда. Дубай бозорида қўлёзма китоб ҳаваскорларда катта қизиқиш уйғотди.**

● Кишиневда Молдова Республикаси Президенти Мирча Снегур Днестрбўйи Республикасининг раҳбари Игорь Смирнов билан учрашди. Молдова Президентининг фармойишига биноан Дубоссаридаги воқеалар натижасида юз берган танглкни бартараф этиш учун муроса комиссияси тузилди. Комиссия аъзолари можаро содир бўлган жойга етиб бордилар ва ишга киришдилар.

● **Шанба куни кечаси арман жангарилари Тоғли Қорабоғнинг Аскеран районидаги Жамилли қишлоғини ўққа тута бошладилар. Эрталаб қишлоқ қуршаб олинган эди, жангарилар тушган иккита зирҳли транспорт қишлоққа бостириб кириб, ҳамма уйларга ўт қўйди. Ёрдам бериш учун Агдамдан келган вертолёт қўнаётган пайтда ўққа тутилди, ёнилғи бакини ўқ тешиб ўтди. Натижада вертолёт орқага қайтишга мажбур бўлди. Дастлабки маълумотларга қараганда, икки киши ҳалок бўлган, икки киши жароҳатланган, ўлганлардан бири милиция ходимидир.**

● АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкер амалий ташриф билан Москвага келди. Унинг сафаридан мақсад Россия, Украина ва Беларусь раҳбарлари 8 декабрда имзолаган Мустақил давлатлар ҳамдўстлигини барпо этиш тўғрисидаги битимдан кейин СССРда вужудга келган вазиятни аниқлашдир.

● **Президент М. С. Горбачев «Тайм» (Америка) ҳафтаномасига берган мусоҳабасида яқин орада истеъфога чиқиши ҳақида пайдо бўлган миш-мишларни рад этди. Ўтиш даврида Президент лавозимида қолиши зарурлигини ишонч билан таъкидлади.**

● Чечен Республикаси Президенти Жоҳар Дудаев бугун-эрта Москва ва Санкт-Петербургга ўн минг тонна шакар юборишни ваъда қилди. У сиёсатдонлар ўртасида ўзаро муносабат қандай бўлишидан қатъий назар, оғир пайтда аҳолиси кўпмиллионли шаҳарларга ёрдам бериб туриш керак, деди.

● **Шанба куни СССР Президенти М. С. Горбачев Франция Президенти Ф. Миттеран билан телефонда суҳбатлашди.**

● Россия, Украина, Беларусь, Ўзбекистон ва Литва нефть қазиш саноати ҳамда турдош қайта ишлаш тармоқлари вакилларининг кенгашида Нефть саноатчилари уюшмасини тузиш ҳақида қарор қабул қилинди.

Миср фуқароси, таниқли ҳуқуқшунос ва давлат арбоби Бутрос Гали Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош котиби этиб сайланганлиги ҳақида илгари оммавий ахборот воситаларида хабар қилинган эди. У ўз вазифасига 1992 йил 1 январдан киришади. Бундан буён жаҳон ҳамжамияти тарихида биринчи марта бу ташкилотни Африка вакили, айни пайтда араб дунёсининг намоёндаси бошқаради.

● **РСФСР Президенти Борис Ельцин 19-20 декабрь кунлари Италияга расмий ташриф буюради.**

● Совет Иттифоқида рўй бераётган ўзгаришларни бошқа йирик давлатлар каби Хитой ҳам кузатиб турибди, бироқ ўз мустақиллигини эълон қилган республикалар билан муносабатларни ривожлантириш замон талабларига мос бўлиб тушади. Синьхуа агентлигининг хабар қилишича, ХХР Давлат кенгашининг Бош вазири Ли Пэн Ҳиндистонга қилган ташрифи якунлари юзасидан журналистлар билан бўлган суҳбатда шу гапни айтди. Қўшни мамлакатларнинг халқлари ўртасидаги яхши муносабатлар ва анъанавий дўстлик бундан буён ҳам мустаҳкамланаверади, деб ишонч билдирди у.

● **Саудия Арабистонининг Жидда шаҳри билан Мисрнинг Сувайш шаҳри ўртасида қатнаб турган Мисрнинг «Салим экспресс» теплоходи якшанба куни эрталаб Қизил денгизда Софага шаҳри яқинида ҳалокатга учради. Сўнгги маълумотларга қараганда, ҳалокат вақтида теплоход ичида 649 йўловчи ва кеманинг 70 нафар хизматчиси бўлган. Қоронғи тушгунча мисрлик қутқарувчилар 117 кишини сувдан олиб чиқиб, касалхонага жўнатишга улгурдилар. Яна 60 га яқин киши ҳарбий вертолётларда қутқарилиб, армия қисмларига олиб борилган.**

(ТАСС, ЎзТАГ ва марказий рўзномалар материаллари асосида тайёрланди).

Сирдарё районидаги «Бахт» пахта тозалаш заводида ўз тақдирини корхона тақдири билан боғлаган ишчилар оз эмас. Сарсенгул Илебоева — жамоанинг ана шундай аъзоларидан бири. У момиқ ишлаб чиқарувчилар сафида ўн йилдан бери меҳнат қилмоқда.

СУРАТДА: кунлик иш режаларини бажаришда илғорлар қаторидан ўрин олган С. Илебоева.

Е. БОТИРОВ олган сурат.

Мунозарага чорлов

МИЛЛИЙ МАТБУОТИМИЗ ҚАЧОН ТУҒИЛГАН?

Ижтимоий-сиёсий ҳаётда юз бераётган улкан ўзгаришлар, жумҳуриятимиз мустақиллигининг эълон этилиши ва энг муҳими — халқимизнинг ўзлигини англай бориши кўпгина қадриятларга янгича баҳо беришни, қатор муаммоларни қайтадан ҳал этишни, жумладан айрим байрамлар, саналарни бошқатдан кўриб чиқишни тақозо этмоқда. Журналистларнинг касбий байрами — матбуот куни ҳам шулар жумласидандир.

Маълумки, ўктабир тўнтаришидан кейин ўтган вақт ичида 5 май кунини матбуот байрами сифатида ҳар йили нишонлаб келинди. Бу сана 1912 йилнинг худди шу кунида Россияда В. И. Лениннинг бевосита бошчилигида умумрус сиёсий газетаси — «Правда»нинг нашр этила бошланиши билан боғлиқ эди. Бундан буён ҳам 5 май куни аввалгидай большевистик-ленинча матбуот куни бўлиб қолавериши, уни ҳозирда мавжуд бўлган эскича матбуот нашрлари ходимлари (шу жумладан, ўзларини коммунистик партиянинг қонуний меросхўрлари деб эълон қилган «халқ демократик партияси» матбуотида ишловчилар) бемалол байрам қилавершлари мумкин. Аммо ўзбек миллий матбуотининг бу байрамга ҳеч қандай алоқаси йўқдир.

Хўш, ўзбек миллий матбуоти куни қачон, қайси санада бўлиши лозим? Бу борада турли хил фикр-мулоҳазалар мавжуддир. Айрим зиёлилар ўзбек миллий матбуоти кунини буюк мутафаккир шоир Алишер Навоий туғилган кун — 9 февралда нишонлашни таклиф этадилар. Яъни, улуғ шоир ўз замонасининг буюк сўз санъаткори бўлиши билан бирликда ўлмас асарларида ўша даврнинг муҳим муаммоларини ҳам кўтариб чиққан ва бинобарин ўзбек публицистикаси — ижтимоий сўз сиёсатига ҳам асос солган, деган фикрни олға сурадилар. Албатта, бу фикр эътиборга лойиқдир, чунки ҳали матбуот вужудга келмаган даврда унинг вазифасини ёзма адабиёт бажарган ва шу боисдан буюк сўз санъаткорлари ўз даврининг улкан публицистлари, жамоат арбоблари ҳам бўлганларки, Алишер Навоийнинг ижодий-ижтимоий фаолияти бунинг ёрқин далилидир. Аммо матбуот куни касб байрами сифатида матбуотнинг бевосита вужудга келиши билан алоқадордир. Шунинг учун ҳам бу масалани ўзбек миллий матбуоти нашрларининг дунёга келиши билан боғлиқ равишда ҳал этилиши маъқулроқдир. Худди шу нуқтаи назардан қаралганда ҳам кишини ўйлантирадиган асослар учрайди:

Туркистонда 1870 йилнинг 28 апрели (10 май) дан эътиборан «Туркестанские ведомости» газетаси» чиқа бошлаган, унга илова сифатида ўзбек тилида «Туркистон вилоятининг газети» босилган. (Афсуски, бу илованинг дастлабки сонлари сақланиб қолмаганлигидан унинг қайси сана билан чиққанлигини айтишдан ҳозирча ожизмиз). Лекин шу нарса аниқки, мазкур газета чиққан кун ўзбек миллий матбуоти туғилган кундир.

Аммо юқоридаги воқеанинг бошқа бир жиҳати бор: мазкур газета чор генерал-губернаторлиги томонидан ташкил этилган, Туркистонни қурол кучи билан босиб олган рус подшосининг, рус империясининг сиёсатини олға сурган. Гарчи унда ўша даврнинг муҳим муаммолари кўтарилган, жумладан, маърифатпарварлик ғоялари олға сурилган ҳамда унда Фурқат, Сатторхон ва бошқа тараққийпарвар ижодкорлар ҳамкорлик қилишган бўлса-да, ушбу нашрни чинакам миллий нашр дейиш қийин. Жумҳуриятимиз миллий мустақилликка эришиши ва миллатимиз ўзлигини англаши борасида жиддий жараён бораётган ҳозирги пайтда бу масалалар чуқур ўйлаб кўрилмоғи шарт. Шу боисдан яна бир мулоҳаза юзага келади: **биз миллий матбуот куни сифатида тарихимиздаги энг илғор, тараққиётга ҳисса қўшган матбуот нашри дунёга келган санани олишимиз маъқулроқдир.**

Шу нуқтаи назардан қараганда, асримиз бошида дунёга келган тараққийпарвар жадид матбуотининг илк нашри сифатида пайдо бўлган **«Тараққий» газетаси туғилган кун — 1906 йилнинг 12(24) июни миллий матбуот куни сифатида олинса мақсадга мувофиқ бўлур эди.** Негаки, бу нашр ўша даврда олдинмакетин чиққан «Ўрта Осиё умр гузаронлиги», «Хуршид», «Тужжор», «Шуҳрат» каби рўзномалар орасида ўзининг бой ва салобатли мазмуни билан алоҳида ажралиб туради. Бу рўзнома саҳифаларида халқнинг истиқлоли, чинакам тараққийси, келажаги ҳақидаги, ҳозирги пайтда ҳам кун тартибида турган миллий мустақиллик, озодлик учун кураш масалалари дадил кўтариб чиқилган, ижтимоий иллатлар, қолоқлик, рус чоризмининг зулмкорлигини фош этувчи мақолалар берилган. Муҳаррири илғор фикрли зиёли — Исмоил Обидий бўлган бу рўзнома ўзбек миллий матбуоти тарихидан муносиб жой олганлиги адабиётшунослигимиз томонидан тан олинган, унинг фаолиятига бағишлаб қатор мақолалар эълон қилинган.

Хуллас, миллий матбуотимиз байрами санаси сифатида «Тараққий» рўзномаси туғилган кун — 12(24) июнь олинса, кўп жиҳатдан муносиб ва маъқул иш бўлади, деб ўйлаймиз. Аммо турган гапки, бу масала кўплашиб ўйлаб кўрилиши, мутахассисларнинг фикрларини билиш, мулоҳаза ва мушоҳада орқалигина ҳал этилиши лозим. Ҳар йилнинг 8 сентябрида ўтказиладиган Журналистларнинг халқаро бирдамлик куни эса байналмилал сана сифатида қолаверади.

М. ХУДОЙҚУЛОВ,
Тошкент давлат дорилфунуни журналистика куллиёти доценти, филология фанлари номзоди.

ЎРНАК

САХОВАТГА НЕ ЕТСИН!

Пахтаобод районидаги «Коммуна» жамоа хўжалигида 11 минг киши яшайди. Хўжалик бошқарувчилари ва жамоат ташкилотларининг фаоллари ана шу ердаги оилаларни айланиб чиқишди. Натижада қиш фаслида ёқилғига, озиқ-овқат маҳсулотларига муҳтож кишилар аниқланди. Энди уларнинг уйларига кўмир, сабзавот, картошка, буғдой олиб бориб берилмоқда. Жамоа хўжалиги сабзавот маҳсулотларига алмашиш эвазига кўмирни барвақт ғамлаб қўйган эди. Мактаблар ва болалар боғчаларига, ижтимоий-маданий-маиший биноларни иситишга, уруш ва меҳнат фахрийларининг, байналмилалчи жангчиларнинг, кўп болали, оилалар ҳамда ногиронларнинг уйларига ёқилғи ажратилди. Бундан ташқари хўжалик бинокорлари ёлғиз қолган меҳнат фахрийларининг уйларини ремонт қилиб беришди.

Аслида жамоа хўжалиги аъзолари ўзлари ҳақида қайғуришди: пахта хом ашёси сотиш, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш йиллик топшириқларининг муваффақиятли бажарилган махсус озиқ-овқат жамғармасини вужудга келтириш имконини берди. Жамғарма ёрдамида қиш фаслида пайдо бўладиган кўпгина муаммолар ҳал этилмоқда.

Депутатлик ҳаловат эмас

«ҲЕЧ КИМНИ РАНЖИТГИМ ЙЎҚ»

«Тамомила ташландиқ ҳолатга тушиб қолган маҳалламиз қиёфаси атиги бир йил ичида таниб бўлмас даражада ўзгарди. Маҳалла чойхонаси, маданият саройи қурилди. Ариқлар қазилиб, боғ-роғларимиз оқар сувдан баҳраманд бўлди. Қувур орқали эса ичимлик суви келди. Уйларимиз газлаштирилди. Буларнинг ҳаммаси учун ҳурматли депутатимиз Исмоил Йўлдошевдан миннатдормиз».

(Улуғ Ватан уруши ногирони Оқмон Давлатов ва 13 маҳалла фаоларининг «Гурлан овози» район рўзномасига йўллаган миннатдорчилик мактубидан).

«Ўн ойга ноҳақ қамашди. Камомад қилган эмасман. Айбим йўқлигини исбот этишда унинг депутатлик мавқенга кўз тутгандим. Афсуски, халқ депутати ишончимни оқламади. Ундан ҳеч қандай ёрдам ололмадим».

(Район маиший хизмат кўрсатиш корхонасининг собиқ устаси Гулмирза Каримовнинг сўзидан).

...Хизмат сафари билан Гурланга бориб халқ депутати Исмоил Йўлдошев хусусида ғаройиб гаплар эшитдик. Кўплар уни кўкларга кўтариб мақтаса, айримлар ундан норози, аразлаган.

Депутатни излаб топиш осон кечмади. Хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонна учун бир пайтлар қурилган муҳташам бино эндиликда қурилиш идорасига асло ўхшамасди. Ҳовлини супуриб-сидираётган киши сўровимизга киноямуз жавоб қилди:

— Наҳотки, кўрмаяпсиз: бу — поликлиника-ку! Қурувчилар бинони бизга беришиб, ўзлари бошқа жойга кўчишган. Унинг бошлиғи Исмоилжон эл учун кўп иш қилаяпти. Умридан барака топсин идорани бўшатгач ҳам тинчимади. Қаёқлардадир бориб Япония, Қурия, Хитойда ишлаб чиқарилган жиҳозларни келтирди. Экстрасенс дегани бор-ку, ўшаларни ҳам бошлаб келди. Ҳар қандай оғир хасталар ҳам кўз очиб юмгунча тузалиб чиқмоқда. Биласизми, шифохонамизнинг довруғи ҳозир бутун Ўзбекистон, Туркманистон, Қорақалпоғистонга ёйилган, шифо топиш учун навбатга ёзилганларнинг ўзи нақ ўн минг киши.

Йўлдошевни ҳовли соҳиби айтган жойдан ҳам топа олмадик. Кўзи ожизлар ишлайдиган корхона — Гурланнинг кенжа ишхонаси: ногиронлар ихтиёрига ушбу йил баҳорида берилган. Депутат билан шу ерда учрашдик. Корхона раҳбари Қурбонбой ака Отажоновнинг сўзларидан маълум бўлишича, халқ депутати кенжа корхонанинг оёққа туриши, меҳнатга қобилиятли барча кўзи ожизларнинг ишга жойлашиши, турмуши тўкин бўлиши учун ҳамма ишни қилаётган экан.

...Депутат билан суҳбатимиз жонланаяптию, кўнглимда «Ҳали қулоққа чалинган айрим нохушликларни қандай қилиб «юзига солсам экан?» деган хаёл чарх урмоқда. Хом ўйлаган эканман. Суҳбатдошим тезда барчасини тўкиб солди. Ҳатто қулоққа чалинмаган бошқа шахсий камчиликларини, дард-ташвишларини ҳам яширмади. Мулоқот асносида унинг очиқ-кўнгиллиги, самимий ва одамохунлигига ортиқ шубҳа қилмай қўйдик.

— Ҳар куни ўртача 13 соат ишлайман: 8 соати хизмат юмушларимни, 5 соати депутатлик бурчимни бажаришга сарфланади, — изоҳ берди у. — Биласизми, Олий Кенгашда қурувчилар вакиллари бошқа касб соҳибларига қараганда кўпчиликни ташкил қилади. Нега шундай? Боиси шуки, сайловчилар талаб-сўровларининг кўпи қурувчилар томонидан ечилади. Юртимизда обод йўллар, уй-жойлар, мактаблар, боғчалар, шифохоналар, истироҳат боғлари қанчалик кўп бўлса шунчалик яхши. Табиий газга, қувур сувларига эҳтиёж катта. Буларнинг ечим калити бунёдкорлар қўлида.

Йўлдошев депутат сифатида қилган ишларини кўпам гапирмади. Аммо уни кўрган-билганлар, район совети ва ижроқўм ходимлари, бу хусусда бажону дил сўзлаб беришди. Маълум бўлишича, халқ депутатининг сайловчилар сўровини адо этиш борасидаги елиб-югуриши катта-катта натижаларга олиб келмоқда. Чунончи ўтган йили ва бу йил районда барпо этилган ўнлаб километр узунликдаги кенг ва равон йўллар, табиий газ ва сув қувури, тармоқлари, мева консервалари заводи, қарийб бир ярим минг ўринли мактаблар, боғчалар, ўнларча оила истиқомат қиладиган уй-жойлар, тиббиёт муассасалари, йирик спорт-соғломлаштириш комплекси, дўконлар, ошхона-чойхоналар, маданият саройи депутатнинг сермашаққат меҳнати маҳсулидир.

Кўп йиллардан буён бўёқчилик қилиб келаётган «Қаҳрамон она» Болтабика Ортиқова эса Исмоилжоннинг номини ҳар куни тилга олиб, дуо қилгани-қилган. Ўта камбағаллик даражасида кун кечираётган оила учун бутун бошли муҳташам иморат бепул берилса дуо қилмай бўладими, ахир? Халқ депутатининг бу каби хайрли ишлари, инсоний фазилатлари оз эмас.

— Ҳузуримга нажот, ҳиммат ва мадад излаб келаётганларнинг саноғи йўқ, — ҳикоя қилади у, — ўзимга қолса уларнинг ҳеч бирини ёрдамдан бебаҳра қолдиргим, ранжитгим келмайди. Афсуски, ҳаёт тарзимиз енгиллашмаётир. ЕЕтаридан етмаси, арзонидан-қиммати кўп. Одамлар қурилиш хом ашёсига, маиший рўзғор буюмларига, кийим-кечак ва озиқ-овқатларга кўпроқ эҳтиёж сезишмоқда. Ҳамон содир бўлаётган адолатсизликлардан азият чекишмоқда, ишсизлар ҳам анчагина. Олий Кенгаш сессиясида мустақил Ўзбекистон Республикаси учун овоз бердик. Республикамиз раҳбариятининг ҳар бир қадами халқ орзу-истагини рўёбга чиқариш мақсадларини кўзлаяпти. Халқ билан ҳокимиятнинг ўзаро бир-бировига яқинлашув жараёни кучаймоқда. Демак, турмушимиз тўкин, қалбимиз тинч ва осуда бўлиши учун бу яқинликнинг, мустақиллигимизнинг шарофати катта.

Депутат — халқнинг ҳокимият органидаги ҳокими. У ишчан, билимдон, уддабурро, тадбиркор, оқилу доно шахс сифатида намоён бўлмоғи керак. Сайловчиларнинг дарду-ташвиши ва орзу-ҳаваси депутатни тинч қўймаслиги, олға ва яна олға боришга ундамоғи, меҳнатга ва курашга даъват этмоғи зарур. 455-Гурлан сайлов округидан Ўзбекистон Республикаси халқ ноиби, хўжаликлараро кўчма механизациялашган колонна бошлиғи Исмоил Йўлдошевнинг фикри ана шундай.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Биродарлашган шаҳарлар

АМРИҚОНИНГ ЯНГИДАН КАШФ ЭТИЛИШИ

ДАРҲАҚИҚАТ, тасодифми, қонуниятми, Самарқанд ва АҚШдаги Олимпия шаҳри ўртасидаги дўстона алоқалар ҳақидаги шартноманинг имзоланиши 14 октябрга — Колумб Амриқо қитъасига илк қадам босган тарихий кунга тўғри келди.

Шартномани Олимпия ҳокими Рекс Дерр ва халқ депутатлари Самарқанд шаҳар Совети ижроия қўмитаси раиси Мустафоқул Ғаниев имзоладилар. Ушбу шартномага асосан икки шаҳар ўртасида бевосита муносабатлар ўрнатилади. Масалан, шу йилнинг декабрь ойида самарқандлик шифокорлардан бир гуруҳи Олимпия шаҳрига тажриба алмашиш учун боришади. Самарқанд давлат дорилфунуни ва Саут Пьюжит Саунд коллежи вакиллари илмий ходимлар, талабалар алмашиш юзасидан келишиб олишди. Амриқолик профессор Нейл Скоков Самарқанд ширкат олий илмгоҳида иқтисодий муаммолар борасида маърузалар ўқийди.

Маҳсулотларни, мол ва буюмларни бевосита айирбошлаш борасида ҳам битим тузилди. Самарқандлик рассомлар, музей ходимларига маҳаллий ижодкорлар асарлари акс эттирилган слайдлар, суратлар тайёрлаш таклиф этилди. Токи, уларни амриқолик санъат мухлислари эътиборига ҳавола этиш, келгусида Олимпия шаҳрида кўргазма-савдолар уюштириш имкони туғилсин.

Амриқолик меҳмонлар шаҳардаги «Усто» бирлашмасида, қатор корхоналар ва ташкилотларда бўлишди. Қизғин, амалий мулоқот авж олди. Уларнинг самараси тез орада юзага чиқиши кутилмоқда.

Ҳ. НЕЪМАТ.

«БИЛИМ» ЖАМИЯТИ — МУСТАҚИЛ ТАШКИЛОТ

Ўзбекистон Республикаси «Билим» жамиятининг таъсис қурултойи 14 декабрь куни Тошкентда бўлиб ўтди. Съезд бу жамиятни мустақил ижтимоий маърифат ташкилоти деб атади.

Съезд янги низом қабул қилди. Шу низомга мувофиқ жамиятнинг мақсади республика аҳолиси ўртасида илмий билимларни тарқатишдан, инсонпарвар, халқчил жамият барпо этилишига, республиканинг иқтисодий мустақиллиги ва сиёсий истиқлоли мустаҳкамланишига, унинг миллий тикланишига, фуқаролар иноқлигига эришишга, демократик кучларни бирлаштириш ва жипслаштиришга, умумбашарий қадриятларни, байналмилаллик ва халқлар дўстлигини ривожлантириши ҳамда мустаҳкамлашга, ҳуқуқий давлатни шакллантиришга ва инсон ҳуқуқларини таъминлашга кўмаклашишдан иборат.

Республика жамияти халқаро «Билим» илмий-маърифий уюшманинг аъзосидир.

(ЎзТАГ).

ЗАРАР ЎРНИГА ФОЙДА

ОЛИБ ИШЛАШ МУМКИН, ДЕЙИШМОҚДА АНДИЖОНДАГИ «ЭЛЕКТРОДВИГАТЕЛЬ» ЗАВОДИНИНГ ИШБИЛАРМОНЛАРИ

Эсласангиз, кулгили туюлади. Аммо бор гап: ўтмишда саноат аҳли бошига не кўргиликлар тушмади. Режа ортидан қувдиг-у маҳсулот сифати масаласи четда қолаверди. Шунда кимдир «Сифат белгиси» деб аталувчи беш қиррали тамғани ўйлаб топди. Ғоят мақбул йўл эди бу. Ахир, кимнинг маҳсулоти сифатли бўлса, унга юқори баҳо қўйиларди-да. Аммо ҳайбаракаллачилик, кўзбўямачилик айримларнинг вужуд-вужудига сингиб кетган эканми, ажабтовур ишлар бўлди. Мураккаб технологиядан тортиб ҳаммомнинг тоғорасигача янги ёрлиқ ёпиштирилаверди. Барибир бўлмади, сифат дегани тобора ёмонлашаверди. Кейин давлат қабулига ўтилди. Юқоридагилар энди корхона назоратчиларини ишчилар ва маъмурият билан келишувчанликда айблай бошладилар.

Ўшанда Андижондаги «Электродвигатель» заводида бўлгандик. Давлат қабули назоратчилари тўнларини тескари кийишган маҳал эмасми, вакиллар ҳар участкада танда қўйиб олишган. Бошқача айтганда, корхонада ишчининг нонига шерик яна бир маҳкама пайдо бўлган эди. Лекин назоратчилар унинг тинка-мадори қуриётгани, тайёрлаган маҳсулоти яроқсиз бўлганлиги туфайли ҳамёни қаппаймаётганини кўришса-да, ўзларини билмасликка олишарди. Дастгоҳлар эски, меҳнат унумдорлиги паст бўлса, яратувчи бечора нима қилсин? Режа уддалансагина қўлига пул тегади. Рўзғорни тебратиш, қоринни тўйдириш учун яна миқдорга зўр бериши керакми?

— Аввалю шароитимизни, иш қуролларимизни яхшилаб қўйишсин, — норозилик билдиришди корхонанинг катта-кичиклари. — Кейин, майли, хоҳлаганча қаттиққўллик қилсинлар.

Аслида-ку, ният ёмон эмасди. Лекин янгича иш юритиш услуби ҳам узоққа бормади. Унинг ўрнини бозор иқтисодиёти эгаллади. Чунки ишчини юқоридан туриб қўзғатиб бўлмаслигини унга зўрма-зўраки муносабат яхшиликка олиб бормаслигини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб қўйди. Қарангки, бозор меҳнат кишисини ўзгача ўйлашга мажбур қилди. Ахир, у энди яратаётган маҳсулотининг пировард натижасидан манфаатдор-да. Қолаверса, ана шу буюмнинг ҳаётда нечоғли ўрин тутиши унга аён. Сабаби — кетмоннинг дастасини йўниш билан мураккаб ускунага ишлов беришни солиштириб бўлмайди.

Қолоқликнинг бошқа жиҳати ҳам бор эди, албатта. корхонага у ташкил этилганидан буён 16 директор келиб-кетди. Тўғрироғи, ҳар икки йилда раҳбар алмашаверди. Уларнинг аксарияти ўрис миллатига мансуб кишилар эдики, ҳар қайсиси қуйидагилар билан эмас, «юқори»дагилар билан тил топишишни маъқул кўрарди.

Ўтган йили заводга яна янги раҳбар сайланди. Бу гал комсомол ишларида тобланган Мўминжон Қаюмов ишчиларга бош бўлди. Ўрни келганда айтиб ўтиш керак: ўшанда корхона давлатдан 700 минг сўм қарз эди.

Яқин-яқингача марказий матбуот саҳифаларида туб аҳолини нўноқликда — саноат технологиясидан йироқликда айблашди. Гапнинг тагида жон борлигини инкор этиш қийин. Чунки заводга мутахассислар керак бўлса, уларни олис ўлкалардан таклиф этдик. Ўзимизникилар эса бармоқ тишлаб қолаверишди.

Янги раҳбар ишда дангал йўл тутди. Ишлаб чиқаришнинг оғир участкаларига маҳаллий йигит-қизларни қўйишга ҳаракат қилди. Тўғри, аввалига бу юмуш бироз қийин кечди. Аммо ҳаммаси қизиқишга, интилишга кўп жиҳатдан боғлиқ экан. Ёшлар тез орада турдош касбларни бинойидек ўзлаштириб олдилар. Самара эса кутилганидан зиёд бўлди. Корхонада бултур 12 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 30 миллион сўмга етиши мўлжалланмоқда. Чакки эмас-а?

Халқ хўжалигини электр двигателларсиз тасаввур этиш мушкул. Янгичасига ишлашга ўтилгач, маъмурият аввалгидек «юқори»дагилар буйруғига «лаббай» дейишдан, турли кўрсатмаларга қуллуқ қилишдан бош тортди. Ахир, шериклар битим шартларини бажаришдан бўйин товласалар, нима қилиш керак? Бир мисол. Арманистондаги корхоналардан бири белгиланган кабелни юбориш ўрнига ўз вакилини маҳсулот олиб келишга жўнатди. Андижонликлар бундай шарт қўйишди:

— Аввал бизнинг буюртмамизни бажаринг, кейин ўйлаб кўрамиз.

Бу таҳдид ҳам, тазйиқ ҳам эмас эди. Мақсад битта: ҳар ким зиммасидаги масъулиятни тўла ҳис этсин! Шу боис айрим корхоналарда ишчи-хизматчилар хом ашё танқислиги туфайли бекор туриб қолишаётган паллада мазкур заводда юқори суръатга эришилаяпти. Бошқача айтганда, директор Мўминжон Қаюмов «Тоғ сенинг олдингга келмаса, сен унинг қаршисига бор» қабилида иш юритмоқда.

— Манманлик ишлаб чиқаришга фақат зиён келтиради, лекин фойда эмас, — дейди у.

Вилоят банкларига пул санайдиган замонавий асбоб керак бўлиб қолди. Пулнинг қадри тушиб, хазиналар қоғозга тўлаётган бир пайтда бундай мослама сув ва ҳаводек зарурлиги маълум. Лекин ҳазинабонлар ҳарчанд ҳаракат қилмасинлар, Киевнинг «Арсенал», Харьковнинг «Кристалл» деб номланган механизмларини сотиб олишга қурбилари етмади. Шунда корхона кўмакка келди. Қандай қилиб дейсизми? Андижонликлар микродвигатель етказиб беришни ўз зиммаларига олишди. Украиналиклар эса бунинг эвазига ана шу ускунани юборишга бажонидил рози бўлдилар. Бундай айирбошлаш, яъни бартер усули ўз навбатида ишлаб чиқаришнинг маромини сақлашда қўл келаяпти. Хом ашё, ускуналар узилишининг олдини олинмоқда.

Яширишнинг ҳожати йўқ, корхонада тежамкорлик бўлмаса, зарарнинг йўлига ғов ташлаш қийин. Пайвандлаш учун ишлатиладиган хом ашё асосан Усть-Каменогорск ва Арманистондан олиб келинади. Шу мақсадда йил — ўн икки ой 2 та машина овора. Ҳар қатновга 3,5 минг сўм сарфланади. Савол туғилиши мумкин: маҳсулот темир йўл орқали келтирилса бўлмайдими? Имкони бор. Масалан, Ўш вилоятидаги Майлисой лампочка заводининг базаси Андижонда, корхонадан бор-йўғи 2 чақирим олисда жойлашган. Неча йиллар давомида маъмурият майлисойлик мутасаддилар билан шартнома тузишга уринишдию иложини топишолмади. Ниҳоят, янги раҳбарият ошкора майдонга чиқди.

— Бизнинг шартимизни инобатга олмасангизлар, Андижонни бедарвоза деб ўйламанглар, — таъкидлашди улар.

Шундан кейин ғишт қолипдан кўчди. Хом ашё энди вагонда ташилаяпти. Тўғри, харажат заводнинг гарданида. Лекин ортиқча чиқиму, оворагарчиликлар барҳам топди.

Яна бир гап. Ўтган йили цехда бўлсангиз, уюм-уюм яроқсиз металл чиқиндиларига дуч келардингиз. Ҳозир ҳамма жойда саранжом-саришталик. Темир-терсак ўз вақтида қайта қўйишга жўнатилмоқда.

— Омилкорлик билан иш юритишдан корхона ҳам, ишчилар ҳам наф кўришаяпти, — дейди цех бошлиғи Қобилжон Норматов. — С. Розиқов, А. Абдувоҳидов, К. Абдураҳмонов каби қуювчиларимиз ойига 1300-1400 сўмдан ҳақ олмоқдалар. Умуман бир ишчининг ўртача маоши 620-630 сўмни ташкил этаётир. Фақат бугина эмас. Раҳбарият ишчи-хизматчиларни иқтисодий жиҳатдан муҳофаза қилиш юзасидан муайян чоралар кўрмоқда. Чунончи, муҳтожларга 1,5 минг сўмга қадар қарз берилаяпти. Маҳсулот айирбошлаш ҳисобига келтирилган кир ювиш машиналари, газ плитаси, 4500 куб метр ёғоч, 5 минг квадрат метр ойна, 4 вагон ДСП (фанер), озиқ-овқат маҳсулотлари эса меҳнат аҳлига арзон нархда сотилди. Корхонага шунингдек 20 тонна юк кўтара оладиган «КрАЗ» автокрани, «КамАЗ», юк автокрани, «КамАЗ» юк машинаси, автомат юклагичлар, «ГАЗ-24» автомобили харид қилинди.

Бозор иқтисодиёти шароитида оёғининг тагини кўзлаган ютқазади. Бугун харидоргир маҳсулотнинг тақдири эртага қандай кечишга ҳеч ким кафолат бера олмайди. Шу боис корхона мутасаддилари қутлуғ ишларга қўл ураяптилар. Кейинги йиллар мобайнида икки хил янги микродвигатель ишлаб чиқариш йўлга қўйилгани, улардан бирини Киров шаҳридаги «Веста» бирлашмасининг маҳсулоти — «Вятка» кир ювиш машинаси учун юбориш юзасидан шартнома тузилаётгани бунинг исботи. Шуни айтиш керакки, жаҳон стандартига жавоб берадиган электр двигателларни тайёрлаб беришга заводнинг қурби етади.

Тадбиркорлар эртанинг умидида яна бир хайрли ишга шайланишаяпти. Яқин орада америкалик ишбилармонлар билан ҳамкорликда халқ хўжалиги учун ғоят зарур сифатли электр мотор ишлаб чиқариш ўзлаштирилади. Ўшанда жаҳон бозорига йўл очилади, валюта туша бошлайди.

Ҳамёнида пули кўпнинг қўли ҳам узун бўлади. Ҳозир заводнинг корхоналардаги маблағи 3,5 миллион сўмдан ортади. Шу боис ишлаб чиқаришни кенгайтиришга алоҳида эътибор берилаяпти. 2.700 квадрат метр саҳнли янги цех битиш арафасида. Балиқчи, Хўжаобод районларида 200-300 ишчи ишлайдиган шохобчалар тез орада иш бошлайди. Айни кунларда ана шу бўлинмалар учун мутахассислар тайёрланаяпти.

Дарвоқе, корхонада халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳам эътиборда. Улар фақат тежалган хом ашё ҳисобига тайёрланмоқда. Яқинда чиройли ва бежирим электрёритгичлардан 5 мингтаси дастлабки синовдан ўтказилиб, 500 таси савдога чиқарилди. Ҳар бирининг нархи 150 сўм эканлиги кўзда тутилса, қўшимча даромад салмоғини хомчўт қилиш қийин эмас.

— Сафар харажатларимиз мўлжалдагидан 5-6 баравар ортиб кетди, — деди Мўминжон Қаюмов. — Чунки ишбилармонларимиз мамлакатнинг турли бурчакларида кезиб юришибди. Энди фақат оёғидан ўт чақнаганларгина ютадилар.

Кейин корхона раҳбари сирли жилмайди. Қайтар чоғимизда бунинг боисини англадик: у заводни хусусийлаштириш тараддудида экан.

Фозилжон ШОДМОНАЛИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚИРҒИЗИСТОН ХАБАРЛАРИ

МАРМАР ЦЕХИ

«Ўш Интернэшнл» Совет-Амриқо қўшма корхонасида мармартошни қайта ишловчи цех очилди. Корхоналар, ташкилотлар, хўжаликлар, ширкатлар, аҳолидан буюртмалар қабул қилинаяпти.

Цех жамоаси мармардан безактошлар тайёрлайди.

МУСТАҚИЛЛИК ТУФАЙЛИ

Қирғизистон Республикаси Президентининг Фармонига биноан СССР Мудофаа вазирлиги ва бошқа вазирликларнинг ҳарбий қурилиш қисмларида хизмат қилаётган Қирғизистон фуқаролари бундан буён ҳарбий хизматни жумҳурият ҳудудида ўтайдиган бўлдилар.

ЎТКИР ИЧИМЛИКЛАР НАРХИ ЎТКИРЛАШДИ

Жумҳурият Вазирлар маҳкамасининг қарорига мувофиқ спиртли ичимликлар янада қимматлаштирилди. «Русь» арағи 20 сўму 98 тийин, «Столичний» — 26 сўму 23 тийин, коньяк 41 сўму 49 тийиндан 45 сўму 69 тийингача нархда сотилмоқда. Пивонинг баҳоси 1,5 баравар ошди.

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛАДИ

Қирғизистонда инсон ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя этувчи жамоат ташкилоти тузилди. Унинг жумҳурият пойтахтида бўлиб ўтган таъсис конференциясида вилоятларнинг вакиллари, Литва, Қозоғистон, Туркманистондан келган меҳмонлар иштирок этишди.

Таъсис конференциясида комитет бошқаруви аъзолари сайланди.

Р. КАРИМОВ.

КУТИЛМАГАН ҲОЛАТЛАР

АҲМАДЖОН ОДИЛОВ ИШИ: СУД ЯНА КЕЧИКТИРИЛДИ

Судланувчи А. Одилов бетоблиги туфайли кўрилаётган иш 16 декабрга қадар тўхтаб қолганлиги муштарийларга маълум. Орқаворотдан ҳар хил гап-сўз пайдо бўлди. Касаллик шунчаки бир баҳона, аслида эса суд жараёни ССР Иттифоқи барҳам топганини расман эътироф этилгунга қадар атайлаб чўзилаяпти, ўшанда собиқ мамлакатнинг жамики давлат тузилмалари, жумладан ССР Олий суди ҳам бекор бўлади, кейин иш Ўзбекистон Республикаси Олий судига ўтказилади, деган фикрлар айтилди. Бир жиҳатдан қараганда шундай нуқтаи назар тўғри (ҳатто судланувчилар ва уларнинг адвокатлари ҳам ана шундай ниятдадирлар), буни ҳозирги кун воқелиги тақозо этаяпти).

...16 декабрь, душанба. Мажлислар зали.

Барча судланувчилар ўз ўринларида. Анча соғайиб, қувноқроқ бўлиб қолган А. Одилов қариндош-уруғларига, дўстларига табассум улашаяпти, бахтсиз ўртоқлари билан қизғин суҳбатлашмоқда.

А. Брицкий раислик қилувчининг ўрнини эгаллаши билан халқ маслаҳатчиси Нарзуллаев йўқлиги сабабли бугун суд мажлиси яна қолдирилишини айтди. Унинг қатнашмаётганлиги узрли, оилавий аҳволи билан боғлиқ экан.

Аҳмаджон Одилов қўшимча қилди:

— Адвокатлар ҳам қатнашмаяптилар...

— Ҳа, бугун адвокатлар Егоров билан Тожиев ҳам суд мажлисига келишмади, — дея тасдиқлади Брицкий, бироқ сабабини изоҳлаб ўтирмади. — Биз жумадан олдин суд мажлисини олиб боролмасак керак.

Ишни кўриш 20 декабрга қадар кечиктирилди.

А. КОВАЛЕВ.

Йиллар, йўллар, тақдирлар

Муҳтарам муштарий! Рўзноманинг шу йил июнь ойидаги сонларидан бирида босилган «Баҳор қайтиб келади» сарлавҳали мақола ёдингиздами! Унинг охирги жумлаларини хотирингизга келтиринг. Биз қайта қуриш алғов-далғовлари, гдлянчилик қатағони оқибатида жабр чеккан, қалби жароҳатланган инсонлар ҳали кўплиги, шулардан бири собиқ Навоий вилояти партия комитетининг собиқ иккинчи котиби Ҳожиқул Худойқулов эканлиги ҳақида фикр юритгандик ва навбатдаги ҳикояларимиздан бирини унинг шарҳи ҳолига бағишлажагимизни ваъда қилган эдик. Бизга боғлиқ бўлмаган сабаблар туфайли ваъдамизни бироз кечикиб бажармоқдамизки, бунинг учун узр, албатта.

Шу билан бир қаторда кўнглимизда бир қатра андиша ҳам борлигини сизга билдириб қўймаслигимиз мумкин эмас. Айрим биродарларимиз «Халқ сўзи» бугунги жабҳаларда қаҳрамонона ишлаётган кишилар фаолиятини ёритиш ўрнига «урилган-сурилган» собиқ раҳбарларни, компартия идораларида ишлаган одамларни мақташ билан шуғулланмоқда» деган таънаю дашномларни ҳам айтдилар. Майли, ҳозирги ишлар ҳақида кўпроқ ёзиш лозимлиги — тўғри талаб, бироқ бугунни тушуниш ва эртани белгилаш учун кечаги кунни теран таҳлил этиш зарурлиги ҳам айни ҳақиқатдир. «Мозийга қайтиб иш кўрмоқ хайрлидур», дейди улуғ Абдулла Қодирий. Қолаверса, ушбу ҳикоямизни ўқиб, уқиб, мағзини чақиб, ўзингиз хулоса чиқаринг: кечагина ҳаммамизнинг кўз ўнгимизда юз берган бедодликлардан, поймол этилган тақдирлар, чилпарчин умидлардан кўз юмиш мумкинми! «Бош ёрилса дўппининг ичида» деб қўядиган бўлсак, ўша мудҳиш қабоҳатлар такрорланмаслигига ким кафолат бера олади!

Хуллас, холис ҳукм чиқариш ўзингизга ҳавола, азиз муштарий!

СИНСА КЎНГИЛ ШИШАСИ...

1985 йил, апрель. Навоий вилоятига Тошкентдан нуфузли текширув гуруҳи ташриф буюрди. Худди ўша йил, худди ўша ой — умидлар барг ёзган ҳамал, қайта қуриш бошланган маҳал...

Биз ҳамон шундай деб ёзмоқдамиз. Ҳолбуки, Ўзбекистон учун «қайта қуриш», тўғрироғи қамаб қуритиш сал аввалроқ бошланган эди. Юрий Андроповнинг давлат социализми ажралмас иллатлари бўлмиш кўзбўямачилик ва порахўрликка қарши Дон Кихот услубида бошлаган кураши тиғига биз биринчилар қаторида дуч келган эдик. Бу бир туртки эди. Аслида куни тугай бошлаганини сезган аждаҳо система теварак-атрофга олов пуркаб ҳўлу қуруқни ўз комига тортди. Атрофга қон сачратиб гуноҳкору бегуноҳни аралаш ямлай бошлади. Аждаҳонинг ҳалокатли талвасаси кучидан сиёсий обрў ва оламшумул довруқ орттириш мақсадида устакорлик билан фойдаланиш мумкинлигини англаган Гдлян, Гайданов, Дидоренко бошлиқ бир гуруҳ шоввозлар енг шимариб ишга киришдилар. Уларга чегарасиз ҳуқуқ, чексиз имкониятлар вужудга келтириланди.

Мамлакат ва жумҳурият раҳбарларининг ўша кезлардаги аҳволи нима бўлса ҳам аждаҳога емиш топиб бериб, ўз жонларини сақлаб қолишга уринган шаҳар ҳокими ҳақидаги эртакни эслатади. Мазлум шаҳар аҳли эса бу даҳшатли аждаҳони енгиш учун четдан, бошқа бир ёқдан келадиган қаҳрамонни интизорлик билан кутиб ётарди. Шу ернинг ўзидан бу зулмга, бебошликка қарши қилинган ҳар қандай ҳаракат, оддий норозилик аждаҳодан кўра унга ем ташлаётган арбобларнинг қаҳр-ғазабига ва қаттиқ жазосига дуч келарди.

Навоий вилоятида ана шундай «қаршилик қилинаётган эмиш» деган хабар юқорига жўнатилди ва зудлик билан текширув гуруҳи етиб келди. Аниқроқ қилиб айтадиган бўлсак, Хатирчи районида иш олиб бораётган гдлянчилар гуруҳи аъзолари Тошкентга боришиб, маълум ва машҳур Гайдановга «партия-совет ташкилотлари раҳбарлари ишимизга тўсқинлик қилишмоқда» деган мазмунда шикоят айладилар. Гайданов дарҳол Марказкомга мурожаат этди...

* * *

1962 йил. Куз. Ўзбекистон Фанлар академиясининг ишлаб чиқариш кучларини ўрганиш бўйича кенгаши илмий ходими, йигирма беш яшар Ҳожиқул Худойқулов она шаҳри Нуротага шошилинч етиб келди. Ташриф боиси — кекса бувисининг касали оғирлашганди. Муштипар кампир ёлғиз ўғлининг ёдгорини кўрмай, у билан видолашмай кўз юмолмас, шунинг учун парвардигордан сўнгги муҳлатни ақалли бир неча соат чўзишни тилаб ётар эди. Ҳайтовур Ҳожиқул етиб келди. Буви розирозилигини айтиб жон таслим этди. Набира тўн кийиб бел боғлади. Дафн расм-русумларини ўтказиб, онасидан кетишга изн сўради. Москвага учиши керак. Онаси Мукаррама ая, ёлғиз синглиси Фозила изн ўрнига унсиз кўз ёш тўкдилар. Ҳожиқул ўйланди, ўртанди. Икки ожизани ташлаб яна Тошкентга кетадими? Кечагина бувиси суянч эди. Энди-чи? Энди уларга ким қарайди? Урушда шаҳид бўлган отасининг руҳи инграмайдими? Илм-фан, истиқбол, нурли чўққилар онасининг изтиробу уқубатлари эвазига қўлга киритиладими! Кўчириб кетишнинг иложи бўлмаса, сўққабош, қўли калта...

Хуллас, у қолди. Аввалига вақтинча. Сўнгра... Илм йўлини турмушнинг кундалик машаққатларига алишди. Район халқ маорифи бўлимига ишга кирди. Илк фарзанд — Азамат туғилди. Муштипар она ёлғиз ўғли жуфт бўлганидан, рўзғорига соябон кўпайганидан шод эди. Қобил ўғлини туну кун дуо қиларди.

Тақдир қизиқ. 1966 йил уни яна Тошкентга, жумҳурият комсомоли Марказкомига ишга таклиф қилишди. Ҳожиқул яна она ҳукмига ҳавола этди. Она бу гал изн берди. Чунки энди рўзғор бут, кўнгил тўқ, қизи Фозила уйлик бўлди, невaралари кўпаймоқда. Ишонч билдиришибдими, борсин, ишласин. Насиб этса яна қайтар.

Онанинг нияти холис. Ҳожиқул орадан роппа-роса 10 йил ўтгач Нуротага райкомнинг биринчи котиби бўлиб келди. Бу орада Самарқанд вилоят комсомол комитети котиби, вилоят ҳунар-техника таълими бошқармаси бошлиғи, вилоят партия комитети тарғибот-ташвиқот бўлими мудири бўлиб ишлади. Шу йилларда у вилоят шаҳар ва қишлоқларини фарсаҳ-бафарсаҳ кезди. Мудом одамлар орасида, ишчилар, деҳқонлар, зиёлилар суҳбатида эди. Одамлар, ижодкорларнинг энг яқин дўсти, самимий маслаҳатчисига айланди. Зарафшон воҳасида, жумҳуриятнинг кўплаб бурчакларида яшовчи шоиру журналистлар ҳам Ҳожиқул Худойқулов номини меҳру ҳурмат билан тилга оладилар. Зеро, Шарқ адабиётини, фалсафий тафаккурини мукаммал билувчи, Навоийу Жомий, Ҳайёму Фирдавсийдан юзлаб сатрларни ёддан айтувчи, сўзининг ҳар жумласига мақолу матал қўшиб гапирувчи бу зукко инсон ҳар қандай кишини бир суҳбат асносида ўзига ром этиб олади. Меҳр-оқибати, дўстга садоқати, қувонч-қайғу маҳалларида ёнингизда ҳозиру нозир бўлиши, муваффақиятингиздан ёш боладек севиниши, кулфатингиздан қаттиқ изтироб чекиши ва айни пайтда дардга малҳам нақллар ила далда бериб кўнглингизни кўтаришини айтмайсизми!

Ота меҳрига тўймай, ёлғиз йигит бўлиб улғайгани учунми, Ҳожиқул одамларга меҳр қўйди. Севинчини ҳам, ғамини ҳам улар билан баҳам кўрди. Мудом эл ичида юришга, оддий кишилар қалбига қулоқ тутишга одатланди. Эҳтимол шунинг учун у Самарқанддаги, Навоийдаги юзлаб, минглаб пахтакорлар, чорвадорларни нома-ном билади. Эҳтимол шунинг учун кейинроқ ишдан бўшаб шаҳрига қайтиб келганида маҳалла-кўйда ўзини бегонадек ҳис қилмаган, узлатга чекинмагандир. Ахир мансабидан бўшагач, элу халққа қўшилолмай юрганлар озми. Бунинг боиси ўшалар учун мансаб-мавқе халққа хизмат қилиш эмас, тўрачилик, давр суриш, кайф-сафо билан машғул бўлиш воситаси ҳисобланиб келган.

Сир эмаски, мансаб пиллапояларидан кўтарилишнинг ошна-оғайнигарчилик ва хушомаду буромад сингари усуллари ҳам «ривожланган» социализм шароитида кенг қўлланилган. Бу борада Компирқанинг пешволари бутун мамлакатда ибрат кўрсатар эдилар. Гдлян гуруҳи тергови калавасининг учлари шиддат билан Москвага етиб борганлиги бунинг тарихий исботи бўлди.

Бизнинг юртда эса Ҳожиқул Худойқулов сингари отадан етим қолиб, машаққатлар ила ўсиб камол топган раҳбарлар оз эмас. Дарвоқе, машъум XVI пленум ижодкори Егор Лигачев бу ҳолдан ҳайратланган эди.

Хуллас, ўн йилдан сўнг Нуротага шу юрт саркори бўлиб қайтди. Ёши улғайиб, тафаккури кенгайгани ва теранлашганини демаса, у деярли ўзгармаганди. Ҳамон ўша ҳаётсевар, суҳбати ширин, хушчақчақ Ҳожиқул эди. Ҳамон одамлар орасига интиларди. Шу боис ҳамюртлар уни очиқ чеҳра, самимий ишонч, тиниқ умид билан кутиб олдилар.

Нурота марказидаги тошдан қурилган икки қаватли бинога қадам қўяр экан, Ҳожиқул Худойқулов ўшанда фикридан нималар ўтказганини тасаввур этиш мушкул, албатта. Ҳар қалай яна роппа-роса ўн йилдан сўнг шаҳрига вилоят партия комитети иккинчи котиблигидан бўшаб, ишсиз қайтишини хаёлига келтирмаган бўлса керак...

Тошкентдан келган текширувчилар Гдлян гуруҳи терговчилари, жумладан уларнинг энг ашаддийси Уринг (фамилияни қаранг) деган билан батафсил суҳбат қуришиб қайтиб кетишди. Худойқуловнинг арзини эшитганлари ҳам йўқ. Аслида масаланинг бир жиҳати вилоят партия комитети иккинчи котибига боғлиқ эди. Бу ҳақда кейинроқ. Ҳозирча воқеанинг ривожланишини қаранг: орадан муайян муддат ўтгач, вилоят партия комитетининг биринчи котиби В. П. Есин қамалди, иккинчи котиб Ҳ. Худойқуловга у «кадрларни танлаш ва тарбиялашда йўл қўйган нуқсонлари учун» вазифасидан бўшатилганлигини хабар қилишди. Тез орада «вакил» келиб, вилоят партия комитети ихтиёридаги уй-жойни тезроқ бўшатиб қўйишни сўради.

Ҳожиқул Худойқулов карахт эди. Не бўлди? Нима бу ўзи? Қандай замонки, айни қиш фасли, январь ойида, Ҳасан-Ҳусанлари энди ёшидан ошганда оилани кўчага ҳайдашса? Кечагина вилоят раҳбари бўлганлигини ҳисобга олишмаса майли, бироқ наҳот одамгарчилик деган тушунча ҳам адойи тамом бўлган, наинки оддий қонун-қоида назр-писанд қилинмайди?

Вилоят партия комитетининг янги биринчи котиби А. С. Ефимов уни ғоят мулойим жилмайиш билан кутиб олди. Бироқ бу жилмайиш Нива дарёсининг сувидек кўкимтир, нурсиз ва совуқ эди.

У Худойқуловнинг аҳволини тушунажагини, унга ҳеч қандай эътирози йўқлигини, бироқ бу ерда янги одам бўлгани учун (А. С. Ефимов аввал Ленинград шаҳридаги райкомлардан бирини бошқарган) шароит билан ҳисоблашишга мажбур эканини айтди. Ҳолбуки, Худойқуловни бешикдаги болалари билан қаҳратон қишда кўчага ҳайдаш ҳаракати унинг сукутли ризолиги ила амалга ошаётганлиги ойнадек равшан эди. Худойқулов буни тушунди. Қаршисида совуқ, ҳиссиз мавжудотлар турганлигини, уларга инсофу диёнатдан ваъз ўқиш бефойдалигини англади. «Ҳайё ҳуйт»! деб азим ва қадим Нуротага жўнаб кетди.

Ишсиз, инкор этилган, қувғин қилинган фарзандини яна унсиз бағрига босдилар мунису мушфиқ Муккарам она ва мумтозу мунаввар Нур Ота. Ўксинма, бошингни эгма, болам, бу савдолар ўткинчидир, дедилар улар.

Шундай қилиб, Тошкент дорилфунуни ва Москва ижтимоий фанлар академиясини битирган қўш дипломли, улкан ҳаётий тажрибага эга бўлган ташкилотчи раҳбар кўз очиб юмгунча ишсиз, ўзининг ҳазил таъбири билан айтганда «люмпен-пролетар» бўлиб қолди. Бошқа «мўъжизалар» фақат «ривожланган социализм»гагина хос десак, бизни айбга буюрманг, муштарий биродар. Ахир бунақа воқеаларни кўравериб қон бўлдик-ку! Бошқа бирон жамиятда инсонни бунчалар бекадр қилишадими? На қонун, на депутат дахлсизлиги бир чақага олинмаса-я! Ахир Ҳ. Худойқулов Ўзбекистон Олий Кенгаши депутати эди, ақалли бир киши сўрамади-я!

Дарвоқе, энди текширув гуруҳининг мақсаду вазифалари ҳақида сўзлаш хонаси келди.

Воқеа бундай бўлган. Хатирчидаги Ленин номли жамоа хўжалигида тергов, текширув ўтказаётганлардан қайси бири кутубхонага жойлашиб олганди. Навбатдаги сайловлар яқинлашгани муносабати билан шўрлик тарғиботчилар кутубхонани «Фемида аскарлари» истилосидан холос иқлмоқчи бўлдилар. Район партия комитетининг мафкура бўйича котиби М. Одилова адолат посбонларидан вақтинча бошқа хонага ўтиб туришларини илтимос қилди. Ахир ҳар ҳолда кутубхона...

Бу гап марказдан келган исми жисмига монанд Урингнинг қулоғига етиб, тепа сочи тикка бўлди. Ол-а, жиноятчи халққа китоб ўқишни ким қўйибди!

Дўқ, пўписа, сиёсат, вилоятга шикоят. Худойқулов ва вилоят прокурори В. Сурганов келиб аҳвол билан танишдилар.

Ҳожиқул Худойқуловнинг китобга, илмга, маърифатга муноссабатини юқорида баён қилган эдик. Бинобарин, бундай жаҳолатни, қабоҳатни кўриб қони қайнаб кетди...

Ҳужжатлар далолат беришича, терговчи Уринг Тошкентдан келган текширувчиларга шундай арз қилади: «Вилоят партия комитети иккинчи котиби (яъни Ҳ Худойқулов) гуруҳимиз вакили Қодировни қаттиқ ҳақоратлади, ҳатто унга бир метр масофагача яқинлашиб келди. Мен уриб юборади, деб қўрқдим».

Уринг буни ва район партия комитетининг кутубхона учун олиб борган курашини гдлянчиликка қарши исён деб баҳолаган. Бу баҳо Марказкомгача етиб борганлиги аниқ. Чунки Худойқуловни бўшатиш ҳақидаги қарорда «Марказкомнинг розилигига биноан», деган жумла бор.

Индоллоси шуки, Уринг «уринг» деган одамни уриб юбормаслик мумкин бўлмаган. Акс ҳолда оқибати ёмон тугаган. Шу тахлит Худойқулов аждаҳо комига йўлланган навбатдаги қурбонлардан бири бўлиши керак эди. Ҳайтовур бўлмади. Дарвоқе, аждаҳо ҳақида.

«Жаҳон ганжига шоҳ эрур аждаҳо,
Ки ўтлар сочар қаҳр ҳангомида...»

Ҳожиқул ака бу сатрларни аввалроқ, Гдляннинг халқдан йиғиб олинган зебу зийнатлар, пуллар ёнида суратга тушиб, рўзномаларда чиқиб, ойнаи жаҳонда кўриниб мақтаниб юрган чоғларидаёқ айтганди. Ва яна ҳазрати Навоийнинг қуйидаги сатрларини эслади:

«То ҳирсу ҳавас хирмони барбод ўлмас,
То кибру ҳаво қасри барафтод ўлмас...
Эл шод ўлмас, мамлакат обод ўлмас».

Азиз муштарий, «бўшаган бўлсаям ҳар қалай омон қутилибди-ку», деган фикрни кўнглидан ўтказганлигига шубҳа йўқ. Чунки гдлянчилар пахтачилик ишларига умуман алоқаси бўлмаган одамлардан ҳам қанча-қанчасини майиб қилишди. Улар Худойқуловни илинтиришга роса уриниб кўришди. Аммо қийиқ топишолмагач, қалбини жароҳатлашди. «Заҳар солмоқ эмиш касби илоннинг...» Шундай «суҳбатларнинг» бирида уни ёлғон гувоҳлик бериб «каттароқ» ўлжаларни илинтиришга ёрдамлашишга кўндирмоқчи бўлишганди. Эвазига лавозимида сақлаб қолиш, ҳатто каттароқ мансаб олиб беришга ваъда қилишди. Кўндиришолмади. Зеро, Худойқулов дунёдаги қабиҳликларнинг энг даҳшатлиси хиёнат, деб ҳисобларди. Бундан кўра...

Нуротага, киндик қони тўкилган заминга қайтиб келган Ҳожиқул яна ўша-ўша эди. Зеро қиш уйқусидан уйғонаётган бепоён даштнинг мусаффо, ифорли эпкинлари ғамини аритди, табаррук уммул ҳаёт — Чашманинг зилол суви дил ғуборини ювди. Биродарлар далдаси руҳини юксалтирди. У яна ҳаётсевар ва хушвақт сийратига қайтди. Фақат... сочидаги оқ толалар, кўзларининг тубидаги теран бир изтироб ноҳақ чекилган азиятлардан дарак бериб турарди.

Азиз ва мўътабар гўшаси — Самарқандга келиб, ўқитувчилар малакасини ошириш олийгоҳида илмий ходим бўлиб ишга жойлашди. Ўша кунларда «чорак аср аввал онамнингг кўз ёшига эътибор қилмай Москвага, аспирантурага кетаверганим маъқулмиди-а» деган шаккок бир фикр кўнглидан ўтди. Ахир ўшанда у билан бирга ишлаган, ўқиганлар ҳозир профессор, академик... Йўқ, шаккок фикрни шу заҳоти инкор қилди. Умр бекор ўтган эмас. Онанинг дуоси ҳар қандай мавқе-мартабадан минг бор улуғ, минг карра муқаддасдир.

У янглишмаган эди. Волида дуоси, меҳри қобил фарзандни барча балою қазолардан олиб ўтажак ва охир-оқибатда комрон этажак.

Гдлянчиликнинг қора кўланкаси бошлардан ариб, жумҳурият эркин нафас ола бошлагач, ноҳақ жабрланганларга аввал қўрқа-писа, сўнгра дадилроқ гапирадиган, далда берадиган бўлдик. Ҳали фақат далда ва таскин бера олардик. Ҳали...

Ниҳоят уни Самарқанд шаҳридаги марказий музей-қўриқхона бош директорлигига таклиф этишди. Сўнгра Самарқанд вилоят партия комитетига шўба мудири, кейин халқ депутатлари вилоят совети ижроия комитети миллатлараро муносабатлар бўлими мудирлигига тасдиқланди.

Бу жабҳада Ҳожиқул аканинг билими, тажрибаси, зуккою донолиги ғоят қўл келмоқда. Бинобарин иш қизғин, фаолият қайноқ, обрў-эътибори яхши. Бироқ...

Бироқ «қорнимга эмас, қадримга йиғлайман» деган нақл гоҳ-гоҳида ёдига тушади. Юқори лавозимдан ажралгани учун эмас, замона носозлигидан, инсон комолоти ва заволи ўртасидаги масофа шу қадар яқинлигидан, умр бўйи меҳнату машаққат чекиб, кучи, иқтидорини сарфлаб, эзгу умид билан яшовчи киши қисмати нақадар омонатлигидан аҳён-аҳёнда ўртанади. Ҳожиқул ака-ку хўрликларга, унсиз нописандлик, киноямуз илжайишларга мардона тоқат қилди. Аммо эгилганлар, букилганлар, синиб кетганлар қанча! Ўша можаролар пайтида Хатирчи районида бир неча раҳбарлар, жумладан биринчи котиб, деҳқон фарзанди, қишлоқ хўжалигининг беназир билимдони Рўзиқул Маҳманов зиндонларда азобланиб бевақт вафот этдилар. Вилоят, жумҳурият миқёсида бундайлар лак-лак.

Ҳожиқул ака оғир дамларда мансаб ошноларига эмас, чинакам инсоний дўстлари мададига таянди. Улар ҳамиша бирдек, ҳамиша самимий ва дилкаш.

«Ҳожиқул Худойқулов Навоийда юрган пайтларида ишчан, топқир, софдил, маънавий покиза одам сифатида танилди, — деб ёзади кекса қаламкаш, Навоий шаҳридаги босмахона директори Қосим Ҳасанов. — Шу боис унга нисбатан қилинган адолатсиз қарорга мен ҳам, Навоий вилояти аҳли ҳам қўшила олмайди. Мен буни бутун масъулиятни зиммамга олиб айтаяпман».

Шунингдек, қўлимизда нуроталик маориф фахрийси Баҳриддин Рустамов қаламига мансуб «Фидойи» сарлавҳали лавҳа, ғозғонлик кекса чорвадор Жаббор Бозоров, уруш қатнашчиси Худойберди Назаров ёзган мактублар ва бошқа кўплаб ҳужжатлар борки, уларда Ҳожиқул Худойқуловнинг раҳбар, инсон сифатидаги фазилатлари тафсилоти қаламга олинган. Унинг раҳбарлик маҳорати, ташкилотчилик истеъдоди ҳақида таърифу тавсиф ўқимоқчи эмасмиз. Мақсадимиз юксак лавозимга қайта тикланишини талаб қилиш ҳам эмас. Жумҳурият Президенти И. А. Каримов таъкидлаганидек, «Агар олий ҳақиқат мавжуд бўлса... ҳақ ўрнида албатта қарор топади». Гап бошқа ёқда — одамларга жамиятдаги ўрни, мавқеи, мансабига қараб баҳо беришга ўрганиб қолганлигимизда. Мансабдорга қуллуқ қилиб, истеъфога чиққач тескари қараб кетишимизда. Инсоний фазилатларни биринчи ўринга қўйиш, шоҳу гадони баравар кўриш пайти келди, ахир! Назаримизда, энди қурилажак жамият капитализм ҳам, социализм ҳам эмас, у ҳақиқий қобилият, истеъдод, ишбилармонлик, меҳнатсеварлик устивор ҳисобланадиган адолатли бир тузум бўлиши керак. Токи умр бўйи қилинган меҳнат, изланиш, тоат-ибодат бир лаҳзада капалак қанотидай учиб кетадиган бўлмасин, кимнингдир хоҳиши ила қисматлар, толелар билан ўйнашишга чек қўйилсин. Сиёсат ўйинга, ҳокимият ўйинчоққа айланмасин. Ҳаётимиз мумтоз ва барқарор бўлсин...

«Ота-онанг ўлса ўлсин, ёру дўстинг ўлмасин». Ҳожиқул ака такрор айтадиган бу ҳикмат дафъатан бизга шаккокликка ўхшаб туюлди. Аммо таҳлил қилиб, мағзини чақдиг-у, замиридаги теранликни англадик. Ҳаёт абадияти, авлодлар алмашинуви — қонуният. Айни пайтда дўстлик, ёру биродарлик туйғуси мангу навқирон ва барҳаётдир. Ҳожиқул аканинг мудом ёшлар даврасида юриши, иқтисодиёт муаммолари, миллий муносабатлар билан боғлиқ ўткир масалалар муҳокамасида фаол қатнашиши, матбуотдаги ҳар бир янгиликни сергаклик ила илғаб олиши, серғайратлилиги кишини ҳайратга солади. У қийинчиликлар, чигалликлардан ҳеч қачон нолимайди, оҳ урмайди. Бўлмаса, рафиқаси Нуротада, ўзи Самарқандда торгина кулбада яшаб, ишлаб юрибди. Қадрдон шаҳарга қайтганига ҳам олти йилдан ошди. Турмуш шароитини яхшилаш, кўчиб келиш ташвишларидан ҳасрат қилиш унга мутлақо бегона. «Тинчлик, соғлик бўлсин, — дейди у, — инсон енга олмайдиган қийинчилик йўқ».

Навбатдаги меҳнат ҳафтаси тугагач, сарҳадсиз кенгликлар ватани — Нуротага садоқатли рафиқаси, Зафару Диёри (ўғиллари) ҳузурига ошиқади. Чўлнинг шиддаткор шамолларига кўкрак тутади, чашманинг зилол сувларидан тўйиб-тўйиб симиради. Қариндошлару дўст-биродарлар суҳбатида яйрайди, етмиш беш ёшли онасининг дуои ўгитларини жон қулоғи ила тинглайди. Руҳи равшан тортади, ҳордиғи ёзилади, вужудида янги куч-ғайрат ҳис этади.

Якшанба номозшом ёки душанба субҳи содиқда яна Самарқанд сари интилади. Бу ерда уни серғалва меҳнат кунлари, меҳрибон ҳамкасблари, дилбанд фарзандлари кутишади. У ана шу жўшқин ҳаёт оғушида беҳаловат, серташвиш, айни пайтда ишчан ва осойишта кун кечиради. Минглаб оддий одамлар қаторида нурафшон эртамизга, юртимизнинг порлоқ келажагига умид билан боқади. Бунга ўзининг ҳалол-покиза улушини қўшиш иштиёқи билан ёнади.

Аҳмаджон ҒУЛОМЗОДА,
Ҳабиб ТЕМИР.

Қалам учида алам

КЎП БАЛОЛАР ТИЛДАНДИР

— Жаҳонгирхон, худо раҳмат қилсин, ҳамма билан ҳазиллашиб гаплашардилар, — қуръон тиловатидан кейинги оғир сукунатни бузиб сўзлай бошладилар уй тўрида ўтирган онахон. — Ҳеч ким у кишининг юраклари касал демасди.

— Қариндош-уруғникида бўладиган тўю маъракалар ҳам ҳаммадан олдин укамни ташвишга соларди, — йиғлайверганидан овози хирқираб қолган аёл кўнглини тўка бошлади. — Дардни ичларига ютаверган эканлар-у, юраклари ахир бир кун тўлиб тошишини ўзлариям хаёлга келтирмаган эканлар...

Қирқ тўққиз ёшгача бирор мартаям жиддийроқ «оҳ» демаган одамнинг тўрт кунгина шифохонада ётиб...

Марҳумнинг (тилинг ҳам бормайди) ана шу сўнгги тўрт куни тириклар учун армонларнинг армони бўлиб қолди... Юраги безовталаниб уйга «Тез ёрдам» чақиришганди, тўқсондан ошган ва неча йилдан буён бир жойда ётиб қолган онасининг олдидан касалхонага олиб кетишди. У ерда бемор юрагининг электрокардиограммаси тасвирини кўздан кечираётган дўхтир (афсус!): «Ие, аҳволингиз оғир-ку, сизни реанимацияга олиб чиқмасак бўлмайди!» — қабилида гап қилибди ва... буни эшитган заҳоти Жаҳонгирхон ака «шилқ» этиб ўзидан кетибди. Воқеа устига кириб қолган ёш (тўғриси, таниш) шифокор беморнинг билагини ушлаб томирини тополмабди. Шошилинч равишда ток билан юрак фаолиятини тиклашибди, аммо ўша лаҳзаларда бечоранинг миясига ҳам қон қуйилган экан... Тўрт кун беҳуш ётиб, тўқсон бир яшар онасидан тортиб тўрт ёшли қизчасигача... ҳамма-ҳаммани доғу ҳасратда қолдириб кетди...

Марғилоннинг боши меҳнатдан чиқмаган бир хонадони отасиз қолди. Азага бориб қайтганимдан буён ўзим бевосита дуч келган шифокорлар ҳақида ўйлайвераман, элимга ёлғиз худонинг ўзидан раҳм-шафқат тилайман.

...Тўрт ойлик қизчам билан касалхонада ётганимизда, гўдаккинанинг томирини нинада излаган пайтларидаги йиғиларидан юрагим титрай бошлади ва овоз етмас жой излаб нари кетдим. «Қаёқда юрибсиз? Қизингизга укол қилиб бўлгунимизча мана шу эшикнинг орқасидан бир қадам ҳам жилмайсиз!» — деганди қаҳр билан ҳамшира...

...Бундан неча йил муқаддам бир дўхтир акамни: «Бу одам ошқозон раки касалига учраган», — деб бизга маълум қилганида янги йил арафаси эди. Ҳозир шу акам овқат танламайдилар...

Лекин яна бир дўхтирни кўрганман: кўзлари кўм-кўк, фамилияси Захаров эди. Онам тўрт йил тўшакка михланиб ётганларида, ҳаммамизнинг кўнглимизга шом чўка бошлаганда... ўша Захаров маҳалла врачи бўлиб келганди. Онамга тикилиб ўтирарди, эшитарди, узоқ-узоқ текширарди. Аввали худо, хўжамағизлик домланинг кўчириғиданми ёки Захаровнинг муолажасиданми, онам аста-аста ўринларидан турдилар, кейин дард кўрмагандек бўлиб кетдилар...

Захаров (у ҳақда бошқалар ҳам меҳр билан сўзлашарди) каби шифокорлар нега бунча оз? Жавоб ҳам гўё ўша кўзлари меҳрибон шифокорнинг тақдирида. Кейинчалик мен Захаровни Марғилон кўчаларида кўп учратдим: пиёниста бўлиб кетган, хору зор... Демак, инсонни тинглай олган, беморнинг кўзларига кўз тикиб, унга энг аввало ишонч бахш эта олган инсонни тушунгувчи, қадрловчилар топилмаганмикан?..

Бошқа чорам йўқ: ўйларимни «Худо раҳматига олсин», — деб ниҳояламоқчи бўламан. Бироқ... Мен, сиз, у... — жамиятнинг адолатсиз тартиботларидан ҳар лаҳза кўнгил зада бўлсак-да, бир-биримизни авайлаб, дардимизни яшириб, қаддимизни тик тутишга уриниб юрган бечора одамлар... эй-воҳ, кўз тушган ҳар жойда бисёрмиз.

Бу дунёда бормикин бағри бутун?..

Юрагимизга тош бўлиб ботган аламлар кутилмаганда ханжарга айланмаслигига кафолат борми?..

Ўшанда ҳеч бўлмаса, оғзингиздан чиқаётган сўзларни ақл тарозусига солиб кўришга дил рағбатингиз етадими, оқ халатлилар?!

Бу сўзлар ўз касбининг фидойилари бўлмиш шифокорларга ғоят оғир ботиши турган гап. Уларнинг меҳру мурувватларига заррача шак келтирмаймиз, ҳурмату эъзозлари кўзимиз устига. Аммо... совуқ муомаласи, ноўрин бир ҳаракатию меҳрсиз қараши билан дардимизга дард қўшаётган «оқ халатли»лар, афсуски, жуда кўп.

Балким мен ноҳақдирман, қанийди шундоқ бўлса!

МУҲТАРАММА.

Ташвишли хат

МОҲИР ҚЎЛЛАРНИ УНУТМАНГ

Чирчиқ шаҳрида кўзи ожизлар жамияти тузилганига қарийб олтмиш йил бўлди. Унинг таркибида ташкил этилган ўқув-ишлаб чиқариш корхонасида ҳозирги кунда 250 га яқин киши хизмат қилади. Шуларнинг ярми I ва II гуруҳ ногиронлари, мурувватга муҳтож кишилардир. Жамиятга қарашли корхонада 4 та цех бор. Уларда ишлаб чиқарилаётган буюмлар сифати соғлом киши тайёрлаганидан қолишмайди. Корхонада 200 дан зиёд хилдаги пластмасса буюмлар, қалин қоғоз идишлар ишлаб чиқарилади. Буюртмалар ўз вақтида эгаларига етказиб берилмоқда.

Афсуски, шаҳардаги барча корхоналар кейинги пайтларда буюртма беришдан ўзларини тийишмоқда. Масалан, Чирчиқ шаҳрида салмоқли мавқега эга бўлган Ўзбекистон ўтга чидамли ва қийин эрийдиган металлар комбинати маъмуриятининг ожизларга ишонмай қўйгани фойда беряптими? Трансформатор заводидек улкан корхонага уларнинг бир қисмини иш билан таъминлаш шунчалик мушкул бўлдими? Улар истиқомат қиладиган уйнинг ташқи кўринишиёқ кишини хавотирга солади. Томи бир томонга оғиб тушган, бино ичи ҳам шунга яраша. Эшиклар очилса ёпилмайди, кўп хоналарда сув қувурлари ва жўмраклари ишдан чиққан. Бу ҳолни масъул шахслар кўришмаяпти, дейсизми? Албатта, кўришган. 1991 йилнинг 7 мартида шаҳар бюджетидан 48 квартирали уй қуриш ҳақида қарор ҳам қабул қилинган. Аммо амалда ҳеч вақо йўқ.

Ҳайриятки, ўқув-ишлаб чиқариш корхонаси ишчиларининг шарофати билан ички шароит бир мунча яхшиланди. 150 ўринли замонавий ошхона ишлаб турибди, тиббий хизмат ҳам яхши йўлга қўйилган. Аммо бу нарсаларга корхона ишчилари ўз ҳаракат ва меҳнатлари билан эришмоқдалар. Турар жой ва иш таъминоти масаласида эса улар ёрдамига муҳтождирлар.

Гулноза ШЕРМАТОВА.

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ. Бувайда районидаги Қарл Маркс номли жамоа хўжалиги аҳолисининг бир қисми ниҳоят тезак ёқиш азобидан қутулди: 30 та хонадон газлаштирилди. Қолган уйларга ҳам яқин орада зангори олов киритилади.

СУРАТДА: хўжалик меъмори Зебохон Тожиматова, район газлаштириш маҳкамасининг муҳандиси Қаландар Деҳқонов ва механизациялашган 8-кўчма колонна прораби Аҳмаджон Содиқов марказий қўрғоннинг истиқболи хусусида суҳбатлашмоқдалар.

Умарали ҚУШВОҚОВ олган сурат.

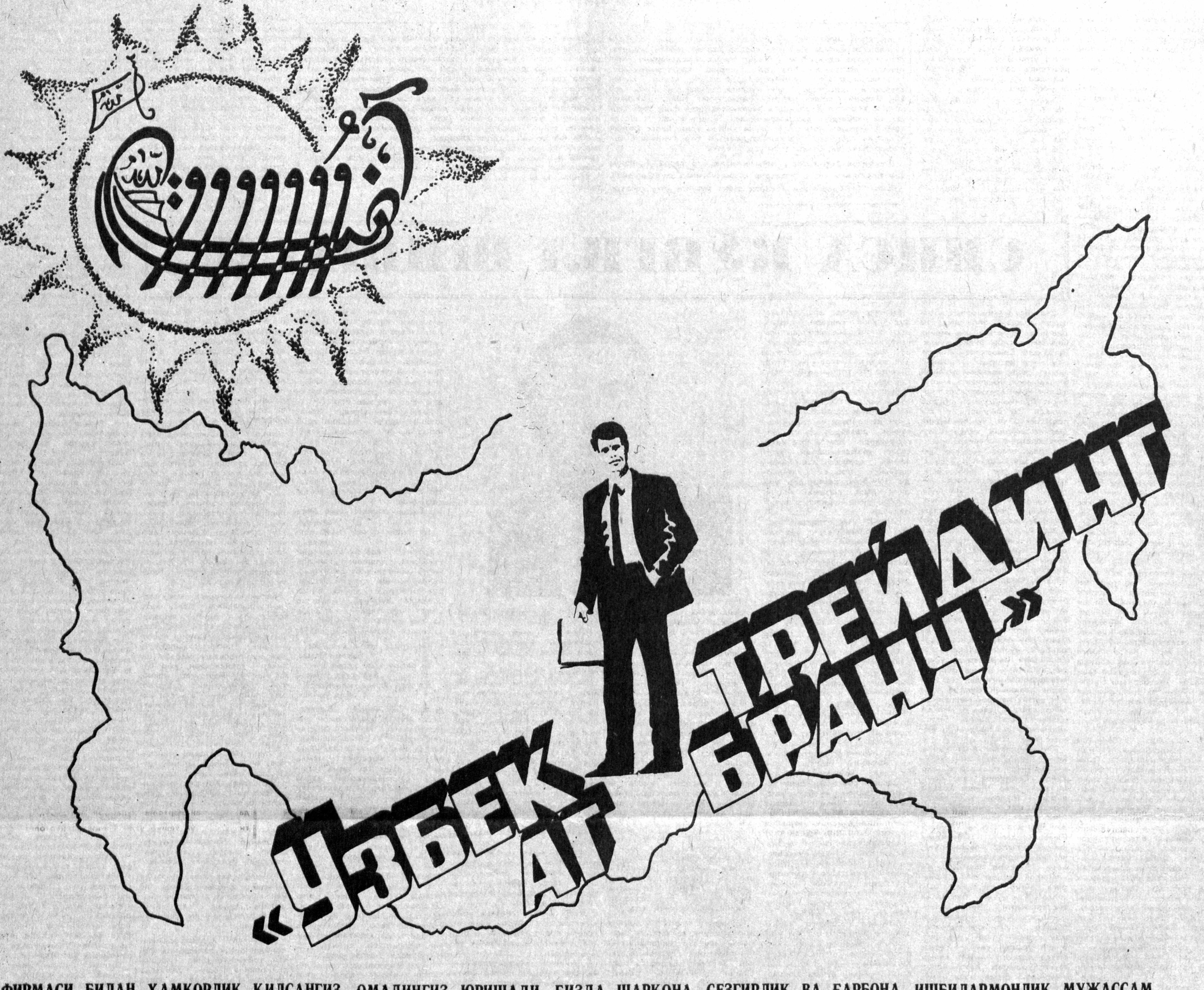

ФИРМАСИ БИЛАН ҲАМКОРЛИК ҚИЛСАНГИЗ, ОМАДИНГИЗ ЮРИШАДИ. БИЗДА ШАРҚОНА СЕЗГИРЛИК ВА ҒАРБОНА ИШБИЛАРМОНЛИК МУЖАССАМ.

ТАКЛИФ ЭТАМИЗ:

Пахта, бошқа хил маҳсулотларни, шунингдек турли-туман хом ашё ва материалларни экспорт қилиш соҳасида ўзаро фойдали алоқа ўрнатиш;

Энг замонавий ишлаб чиқариш ускуналари, янги технологиялар, истеъмол молларини импорт қилиш ва етказиб бериш;

Мамлакатнинг ички бозорида озиқ-овқат ва истеъмол молларини сотиш;

Истеъмол моллари, қурилиш материалларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва сотиш;

Воситачилик, маркетинг, лизинг ва консалдинг хизматлари кўрсатиш.

Агар Сизда амалий таклифлар бўлса, биз ўз фаолият соҳамизни кенгайтиришга тайёрмиз.

БИЗГА МУРОЖААТ ЭТСАНГИЗ,

БИЛИМДОНЛИК,

ТЕЗКОРЛИК,

ИШДА ПУХТАЛИК,

АЪЛО ХИЗМАТ

ШОҲИДИ БЎЛАСИЗ

«УЗБЕК ТРЕЙДИНГ АГ БРАНЧ»—СИЗ УЧУН ИШОНЧЛИ ВА ҚУЛАЙ ШЕРИК!

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент, Володарский кўчаси, 26.
ТЕЛЕФОН: (3712) 62-56-34.
ФАКС: (3712) 62-52-98.
ТЕЛЕКС: 116 160 ОСИЕ.

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон МУХТОРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй
Телефонлар: 32-09-87, 33-07-48. Индекс: 64608.
Буюртма № 6507. 118800 нусхада чоп этилади.

ХАЛҚ СЎЗИ

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 21. 45. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12